

VI. évfolyam.
1928.

8. szám,
augusztus.

MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE

SZERKESZTI ÉS KIADJA A M. KIR. KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL.

Megjelenik havonta.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 10 pengő
Közhív.)
közalk.) részére 6 .

Igazgató:

KOVÁCS ALAJOS dr.
h. államtitkár, a M. Tud. Akad. I. tagja.

Szerkesztő:

DOBROVITS SÁNDOR dr.
miniszteri osztálytanácsos.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

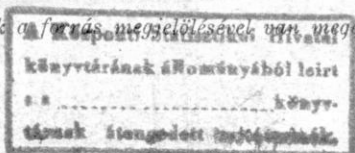
**Budapest,
II., Keleti Károly-utca 7.**

TELEFON: Aut. 500-20.

TARTALOM:

<i>Terület és népesség.</i>	Old.	<i>Irodalmi Szemle.</i>	Old.
Az öngyilkosok demografiája. II. rész. <i>Szél Tivadar dr.</i>	847	Könyvismertetések	932
Magyarország népmozgalma az 1928. év I. felében.	869	<i>Melly József:</i> Budapest rákhalandósága <i>Melly József:</i> Az öngyilkosságok Budapesten és az európai nagyvárosokban.	
Szociális statisztika.		Könyvtári szaporulat	935
Ipari munkabérek az 1927. évben. — <i>Kovács Norbert dr.</i>	872	Folyóiratszemle	936
Mezőgazdaság.		Egyéb.	
Méhészeti termelésünk	907	Régi statisztikai adatok.	939
Az 1928. évi termés.	909	Nemzetiség.	
Magyarország. Külföld.		A kölni Nemzetközi Sajtókiállítás sta- tisztikai vonatkozásai.	943
Kereskedelem és közlekedés.		Az Amerikai Egyesült Államok gazda- sági adatai.	948
Magyarország külkereskedelme az 1928. év első felében. — <i>Kádas Ká- roly dr.</i>	911	Összefoglaló helyzetjelentés.	951
Magyarország külkereskedelme 1928 július havában	919	Népmozgalom. — Munkanélküliség. — Gépjár- műállomány. — Áralakulás. — Pénzügyi be- tétel. — A részvények értéke. — Fizetékép- telenségek. — Váltóóvások.	
A világ gépjárműállománya	921	Gazdasági jelzőtábla. Rajzok a gazdasági jelzőtáblához. — Népmozga- lom. — Széntermelés. — Külkereskedelmi forgalom. — Csődök és egyességek. — Gépjárműállomány. — Rádióengedélyesek.	
Konzuli jelentések.			
Olaszország	923		

Utánnnyomás csak a forrás megjelölésével van megengedve.

VIe année.
1928.

REVUE

N° 8.
Août.

HONGROISE DE STATISTIQUE

RÉDIGÉE ET PUBLIÉE PAR L'OFFICE CENTRAL DE STATISTIQUE DU ROYAUME DE HONGRIE.

Paraît chaque mois. — Abonnement :

Hongrie.

Un an . . . . . 10 pengős

Etranger, port compris.

Un an . . . . . 12 pengős

Directeur :

Dr ALOYSE KOVÁCS
sous-secrétaire d'Etat, membre corresp. de
l'Académie Hongroise des Sciences.

Rédacteur :

Dr ALEXANDRE DOBROVITS
conseiller de section.

Rédaction et administration :

Budapest,
II., Keleti Károly-u. 7.

Téléphone: Aut. 500—20.

SOMMAIRE :

	Page		Page
<i>Territoire et population.</i>		<i>Revue littéraire.</i>	
Démographie des suicidés de Hongrie. <i>Dr Théodore Szél</i>	847	Chronique de livres	932
Mouvement de la population de la Hongrie dans la première moitié de 1928. 869		<i>Joseph Melly</i> : Mortalité par cancer à Budapest. <i>Joseph Melly</i> : Les suicidés à Budapest et dans les grandes villes de l'Europe.	
<i>Statistique sociale.</i>		Accroissement de bibliothèque	935
Salaires industriels de Hongrie en 1927. — <i>Dr Norbert Kovács</i>	872	Revue	936
<i>Agriculture.</i>		<i>Autres.</i>	
Production de l'apiculture de Hongrie	907	Données statistiques anciennes	939
La récolte de 1928	909	Nationalité.	
Hongrie.		L'Exposition internationale de presse de Cologne au point de vue statistique	943
Etranger		Données économiques des Etats-Unis d'Amérique	948
<i>Commerce et communications.</i>		Résumé de la situation en Hongrie	951
Commerce extérieur de la Hongrie, Ire moitié de 1928. — <i>Dr Charles Kádas</i>	911	Mouvement de la population. — Chômage. — Effectif des véhicules à moteur. — Formation des prix. — Dépôts en banque. — Indice des actions. — Insolvabilités. — Lettres de change protestées.	
Commerce extérieur de la Hongrie en juillet 1928.	919	Tableau économique.	
Effectif mondial d'automobiles	921	Graphiques au tableau économique. — Mouvement de la population. — Production de charbon. — Commerce extérieur. — Faillites et concordats. — Effectif des véhicules à moteur. — Abonnés du radio.	
<i>Rapports consulaires.</i>			
Italie	923		

La reproduction des articles est permise, à condition d'indiquer la source.

Prix du numéro: 1 pengő 50 fillérs.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS!

A „**MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE**“ *szöveges ismertetés keretében rajzok (grafikonok) alkalmazásával gyorsan, könnyen érthetően és mérlegelhetően közli a hazai és külföldi népesedési, közegészségügyi, kulturális, szociális, mezőgazdasági, ipari, kereskedelmi, közlekedési, pénzügyi, közigazgatási, bűnügyi, stb. statisztikai adatokat.* Célja a háború óta teljesen megváltozott hazai állapotok feltárása és nemzetközi viszonylatban való megvilágítása, továbbá a statisztikai adatgyűjtések szükségességének, célszerűségének és gyakorlati hasznának bemutatása.

A „**MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE**“ az 1928. évben is havonként, változatlan terjedelemben jelenik meg. Előfizetési díja (a postaköltség beszámításával) Magyarországon:

*egész évre 10 pengő.
Közalkalmazottak, közhivatalok részére: egész évre 6 pengő.*

A „**STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK**“ ezidőszert *negyedévenként* megjelenő füzetek részletes és rendszeresen visszatérő táblázatokban közlik Magyarország legújabb népesedési, közegészségügyi, vándorlási, külkereskedelmi forgalmi és árstatisztikai adatait, valamint időszakosan (függetlenül) megjelenő táblázatokban nyilvánosságra hozzák a fontosabb mezőgazdasági, ipari stb. statisztikai adatokat és a társadalmi biztosítások statisztikai eredményeit.

A „**STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK**“ előfizetési díja (a postaköltség beszámításával) Magyarországon (közalkalmazottak és közhivatalok részére is):

egész évre 12 pengő. Egy negyedévi összevont szám ára 4 pengő.

A „**MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE**“-re és a „**STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK**“-re **együttesen** is lehet előfizetni.

A két közlemény **együttes** (kombinált) előfizetési díja (a postaköltség beszámításával) Magyarországon:

*egész évre 20 pengő.
Közalkalmazottak, közhivatalok részére: egész évre 16 pengő.*

A „**MAGYAR STATISZTIKAI SZEMLE**“-re és a „**STATISZTIKAI HAVI KÖZLEMÉNYEK**“-re a magyar kir. központi statisztikai hivatalnál (**Budapest, II., Keleti Károly-utca 7. szám, földszint 14.**) lehet előfizetni.

Felkérjük t. Előfizetőinket, hogy a pontos expedíció érdekében ugyanerre a címre sürgősen közöljék az esetleges címváltozásokat és az előfizetési díj beküldése kapcsán nevüket és lakásuk pontos címét olvashatóan írva tudassák a kiadóhivattal.

Megjelent

az 1920. évi népszámlálás ötödik része:
RÉSZLETES DEMOGRÁFIA.

A 297 oldalas kötet ára vászonkötésben 7 P.

Megszerezhető a Magyar kir. Központi Statisztikai Hivatalban
(Budapest, II., Keleti Károly-utca 5—7. földszint 14.)

„**SCIENTIA**“ a tudományos szintézissel foglalkozó nemzetközi folyóirat. Megjelenik havonta 100—120 oldalas számokban.

FŐSZERKESZTŐ: RIGNANO JENŐ.

A „**SCIENTIA**“ valóban nemzetközi folyóirat, amelyet a világ minden részében lakó munkatársak szerkesztenek az egész világon el van terjedve;

az emberi tudás szintézisével és összefoglalásával, az összes tudományágak (a tudományok története, matematika, asztronómia, geológia, fizika, kémia, lélektan, szociológia) főkérdéseivel foglalkozik.

A folyóirat cikkei a szerzők anyanyelvén jelennek meg, ezenkívül az egyes számok mellékleteiben a nem francianyelvű cikkek francia fordításban is közöltek. (Erdeklődőknek a folyóirat milánói szerkesztősége a küldési díj megtérítése ellenében ingyen mutatványszámot bocsát rendelkezésére.)

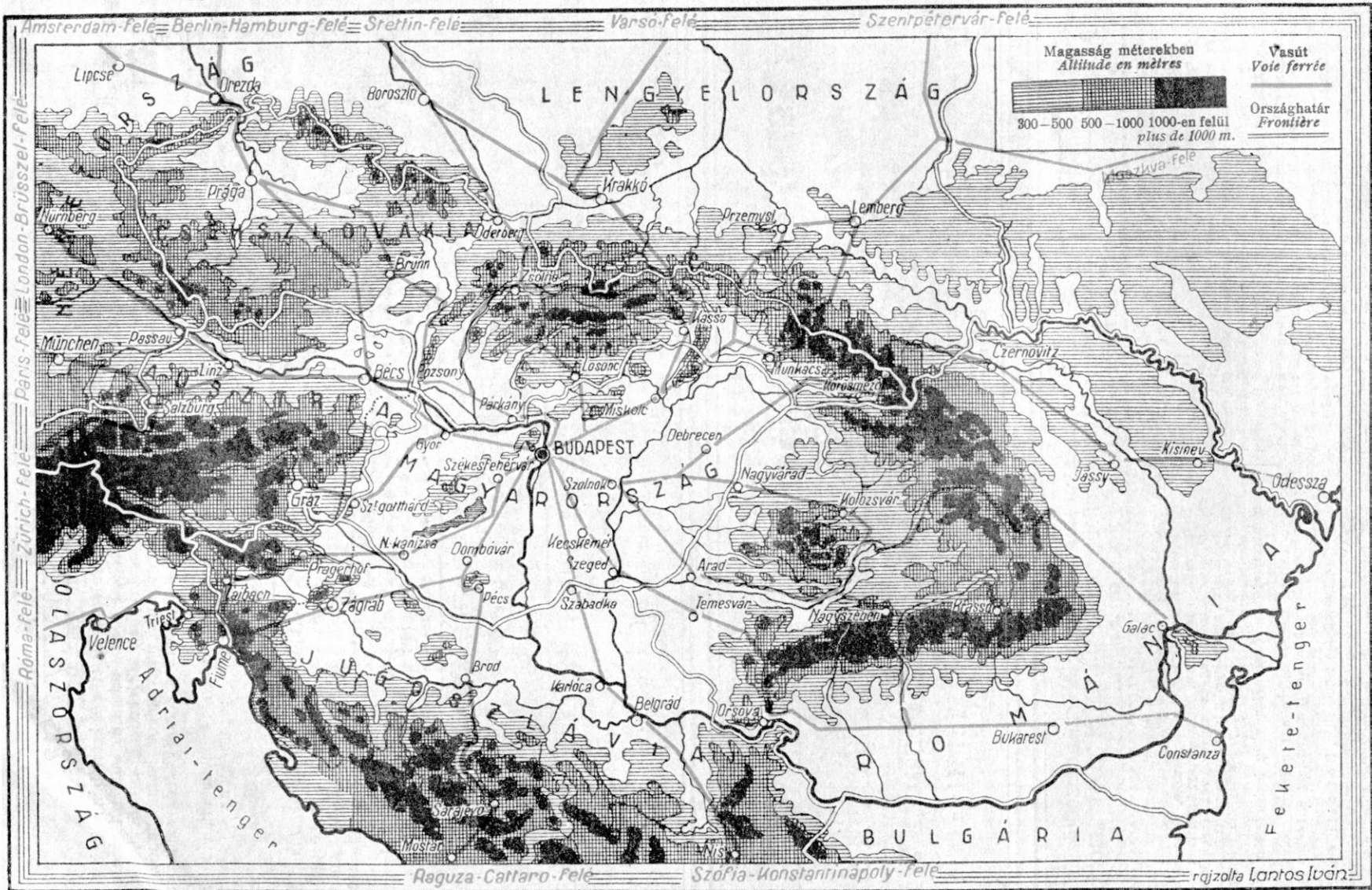
A szerkesztőség címe: Milano Via A. De Togni 12 + + + Szerkesztőségi titkár: Dr. Bonetti Pál.

A folyóirat magyarországi előfizetési ára 150 olasz líra.

Kiadók: Akad. Verlagsgesellschaft, m. b. H., Leipzig — David Nutt, London — G. E. Stechert & Co., New-York — Félix Alcan, Paris — Nicola Zanichelli, Bologna — Ruiz Hermanos, Madrid — Renascença Portuguesa, Porto — The Maruzen Co., Tokyo

Magyarország és a szomszédos államok. — La Hongrie et les pays limitrophes.

— A régi Magyarország természet által nem jelzett határa. — Frontière non naturelle de la Hongrie ancienne.

Az öngyilkosok demografiája.

Démographie des suicidés de Hongrie.

II. rész. — IIe partie.

Résumé. En examinant la répartition des suicidés suivant le culte, la langue maternelle, la profession, la situation matérielle et le mode de perpétration, on voit également des régularités frappantes. Le taux de suicides des protestants (unitaires, calvinistes et luthériens), qui a toujours dépassé leur proportion de recensement, s'est encore plus élevé depuis le traité de Trianon. Dans plusieurs pays protestants (en Norvège, par exemple) le taux de suicides est bas,¹⁾ il est possible donc que cette haute proportion doit être imputée à des facteurs sociaux ou économiques et non à la religion, et cela d'autant plus que la situation des protestants de Hongrie a toujours été défavorable. Le taux de suicides des cathol. grecs, des gréco-orientaux et des israélites est inférieur à la moyenne et à leur proportion de population. Pour tous les deux sexes, ce sont les mêmes confessions qui fournissent les proportions minima et maxima (avec cette différence que chez les hommes le maximum passa en 1923—1925 des unitaires aux calvinistes); tant pour les hommes que pour les femmes, le minimum est chez les catholiques grecs. En examinant les suicidés suivant les villes et les campagnes, on constate que le taux le plus haut est ordinairement chez les protestants urbains (et surtout chez les calvinistes et les unitaires) et le taux le plus bas chez les catholiques grecs ruraux. Au point de vue de la religion des suicidés, on voit la même régularité aux mineurs et aux majeurs: le maximum est aux majeurs protestants (surtout calvinistes et unitaires), le minimum aux mineurs catholiques grecs. Il en est de même pour la répartition des suicidés par sexe: relativement à la population, les hommes majeurs protestants donnent la proportion la plus haute et les femmes mineurs catholiques grecques la proportion la plus basse.

Quant au taux de suicides par race, nation et nationalité, on sait depuis long-

temps que c'est chez les Allemands et chez les Magyars qu'il est le plus élevé. A cet égard, les peuples latins ont la proportion la plus favorable; viennent ensuite les Slaves; le milieu est occupé par les Celto-Romains, Français, etc. Parmi les nationalités de Hongrie, le maximum est aux Magyars et après eux aux Allemands, le minimum aux Ruthènes, aux Croates et aux Serbes. Depuis le traité de Trianon, les proportions y dépassent, pour toutes les nationalités, celles publiées peu après 1900 par M. Alojse Kovács, mais le rapport mutuel n'en a pas changé, il concorde même avec les chiffres d'il y a cinquante ans.

L'analyse des suicides, par profession, montre que ceux-ci sont particulièrement fréquents chez les soldats et les domestiques. Parmi les ouvriers et employés d'exploitations industrielles, ainsi que dans la classe instruite, le nombre des suicides est au-dessus de la moyenne. La tendance au suicide est plus grande dans la population active que dans la population inactive. Dans la population active, à l'exception des domestiques, elle est plus prononcée chez les hommes que chez les femmes. Cependant, dans la plupart des professions, chez les femmes de la population inactive la proportion des suicides est supérieure à celle des hommes de la même catégorie, car tandis que la plupart de ces femmes ont plus de 20 ans et que plusieurs en sont déjà mariées ou mères, la majeure partie de la population mâle inactive se compose d'enfants parmi lesquels les suicides sont rares. Les différences qui se présentent entre les professions, peuvent être imputées (en particulier pour la population active et encore plus pour les hommes de cette catégorie), à leur répartition par âge. C'est à cause des vieux rentiers et retraités et des vieux journaliers et officiers qu'augmente par exemple surtout la proportion de suicide de l'armée, des journaliers et du groupe „autre“. Le haut taux des militaires de 20 à 24 ans augmente également la proportion générale des suicidés.

¹⁾ Par contre, il y a des pays catholiques où il est haut (par exemple, en France).

La majeure partie des suicidés appartiennent aux classes pauvres. Suivant les statistiques de Budapest, 85—91% des suicidés n'avaient pas de fortune et si l'on tient compte de ce que la situation matérielle des 8·5—13·7% des suicidés était inconnue, on voit qu'il y a eu peu de suicides dans la classe moyenne et parmi les riches. Le mode de perpétration des suicides varie peu dans un même pays d'une année à l'autre, et il offre à peu près le même tableau dans certaines grandes couches de la population, analysées suivant le sexe ou les villes et les campagnes. La pendaison qui était autrefois en Hongrie la plus fréquente chez les suicidés, ne figure plus que dans la moitié des cas; viennent ensuite les armes à feu et le poison, moyens de plus en plus fréquents (30%), puis la submersion, l'asphyxie, la précipitation d'un lieu élevé, etc. Les femmes recourent rarement aux armes à feu et à la corde, on y note plus souvent que chez les hommes le poison, la submersion, le saut d'un lieu élevé, l'asphyxie. Dans les villes, les suicides par armes à feu et poison sont plus fréquents et ceux par pendaison plus rares qu'à la campagne. A Budapest, la plupart des suicidés s'empoisonnent.

Il reste à analyser les causes des suicides, ainsi que leur relation avec les maladies mentales, l'hérédité morbide, le train de vie, l'abus des boissons alcooliques et des narcotiques, etc. En vertu de l'arrêté N° 253.000, de 1928, du Ministre de l'Intérieur, l'Office hongrois de statistique a entrepris, dès mai dernier, une enquête détaillée tendant à établir plusieurs de ces données; nous en rendrons compte dans cette Revue.

L'arrêté mentionné a permis aussi la création de homes pour la protection de la vie.

*

Az öngyilkosok vallás, anyanyelv, vagyonyosság, foglalkozás, az öngyilkosság módja stb. szerint való megoszlásukban is számos érdekes statisztikai szabályszerűséget mutatnak. E szempontokból legújabb hazai feldolgozásunkban elsősorban a következő törvényszerűségek érdemelnek a vonatkozó eredmények évről évre visszatérő nagy állandósága, avagy az adatok jellegzetes irányú fejlődése miatt figyelmet:

Vallás szerint részletezett új adataink — különösen egymáshoz való nagyságviszonyukban — a régiektől keveset térnek el.

A rosszabbodás, az öngyilkosságok újabb szaporodása, ugyanis az egyes felekezetek között, ha nem is egyformán, de elég egyenletesen oszlik el. Az egyes felekezetek öngyilkossági arányszámainak nagyságrendje legalább ma is ugyanaz, mint egy negyed- vagy egy félszázaddal ezelőtt pl. a régi Morselli¹⁾ vagy Földes-féle²⁾ táblázatokban.

Vallás szerint hazánkban — úgy a régi, mint a mai Magyarországon — *mindenkor a protestáns felekezetek: az unitáriusok, a reformátusok és az evangélikusok mutatnak az öngyilkosságban nagyobb arányt*, mint amekkora népszámlálási arányuknak megfelel. Innen van, hogy hazai protestáns egyházférfiak az öngyilkosságról való vitákban s irataikban felszólalásaikat azzal kezdik, hogy „pusztán az öngyilkosok magas számából nem lehet egy felekezet spirituális valeurjét megállapítani.“³⁾ T. i. az ő protestáns felekezeteiknél magas az öngyilkosok aránya! Lehetséges is egyébként, hogy e magas arány hazánkban az illető felekezet tagjainak más tulajdonságaihoz, pl. foglalkozás vagy vagyonyosság stb. szerint való megoszlásukhoz fűződik. „A felekezetek bizonyos mértékig társadalmi és gazdasági rétegződéseket is rejtenek magukban — mondja Ravasz L.³⁾ — s így megtörténhetik az, hogy a vallás rovására iratlik, ami tulajdonképpen társadalmi, gazdasági okokon alapszik.“ Említettük már fentebb is, hogy vannak protestáns államok (Norvégia) alacsony és katolikusok (Franciaország) magas öngyilkossági arányszámmal. Tény azonban az, hogy éppen hazánkban a protestánsok helyzete az öngyilkosságok gyakorisága szempontjából mindig kedvezőtlen volt. Ezt, az akkor e tekintetben csak a fővárosra vonatkozólag rendelkezésre álló statisztikából, már Földes is tanította. Azóta számosan hivatkoztak rá. A trianoni területváltozás pedig ezen nem változtatott, ma is éppen olyan kedvezőtlen — mint említettem már — a protestánsok öngyilkossági aránya, mint azelőtt. Tény, hogy nincs kiderítve, hogy ez a hazai protestánsok minő más társadalmi tulajdonságának, minő társadalmi

¹⁾ Morselli: Der Selbstmord. Leipzig 1881.

²⁾ Földes: Statisztikai előadások II. sorozat. (Budapest 1905.)

³⁾ L. Ravasz László levelét, melyet a M. Statisztikai Társaság 1927. február 17-iki értekezletén felolvastak. (Az elváltások és az öngyilkosságok okai és leküzdésüknek eszközei. A Magyar Statisztikai Társaság kiadványai, 1927. 3. sz. 39. l.)

17. Az öngyilkosok vallás szerint 1923—25 évek átlagában abszolút számban, százalékban s a megfelelő vallású élő népességhez viszonyítva.

Les suicides en Hongrie, suivant le culte et rapportés à la population vivante de même culte. Nombres absolus et proportions pour 100, 1923—1925.

V a l l á s C u l t e s	Az öngyilkosok — Suicides				A népesség Populat.		Az öngyilkosok - Suicides	
	abszolút száma nombre absolu	száma egy millió lakosra nombre pour 1 million d'habitants	megoszlása az egyes vallások között — répartition entre les différents cultes		férfi hommes	nő femmes	egy millió lakosra pour 1 million d'hab.	
			1923—25 %	az 1920. évi népsz. szerint — d'après le recens. de 1920 %				
Róm. kath. — <i>Cath. r.</i>	1.262	239	52.9	63.9	348	138		
Görög kath. — <i>Cath. gr.</i>	34	188	1.4	2.2	276	102		
Református — <i>Calviniste</i>	739	430	31.0	21.0	615	251		
Ágost. hitv. evang. — <i>Luthér.</i>	179	348	7.5	6.2	555	151		
Görög keleti — <i>Gr.-orient.</i>	13	247	0.6	0.6	299	188		
Unitárius — <i>Unitaire</i>	3	466	0.1	0.1	485	334		
Izraelita — <i>Isr.</i>	129	264	5.4	5.9	390	145		
Egyéb és ismeretlen — <i>Autres en inconn.</i>	26	—	1.1	0.1	—	—		
Összesen — Total	2.385	288	100.0	100.0	433	162		

vagy gazdasági rétegződésének következménye, ha nem a valláserkölcnek, ha nem a kánoni jognak a katolikusoknál szigorúbb felfogásának.

Az öngyilkosok vallására vonatkozó újabb, 1923—25. évi, hazai adatok a 17. táblázaton láthatók.

Látható, hogy millió lakosra Trianon után is a protestánsok, és pedig az unitáriusok és a reformátusok jelentenek hazánkban legtöbb öngyilkost (1923/25. átlagában), az unitáriusok 466-ot, a reformátusok 430-at. Közvetlen utánuk sorakoznak az evangélikusok 348-cal. A minimum a most ismertett 1923—25. évi adatokban a görög-katolikusoknál jelentkezik, millió hasonló vallású lakosra 188 öngyilkossal.

Az egyes vallásfelekezetek különböző termékenységének befolyását kiküszöbölendő, Kovács Alajos¹⁾ 20 évvel ezelőtt az 1901—08. évi öngyilkosok vallásfelekezetenként eltérő öngyilkossági arányainak kiszámításakor a 6 éven felüli népességhez viszonyított. Ilyképen elérte azt, hogy a termékenyebb, több-gyermeket felmutató, de magasabb öngyilkossággal bíró felekezetek aránya ez okból nem csökkent és kiküszöbölte az egyes felekezetek öngyilkossági arányainak összehasonlításában a felekezetek születési arányszámának különbségéből származó hibát. (Példa az unitáriusok és a náluk mégis termékenyebb reformátusok

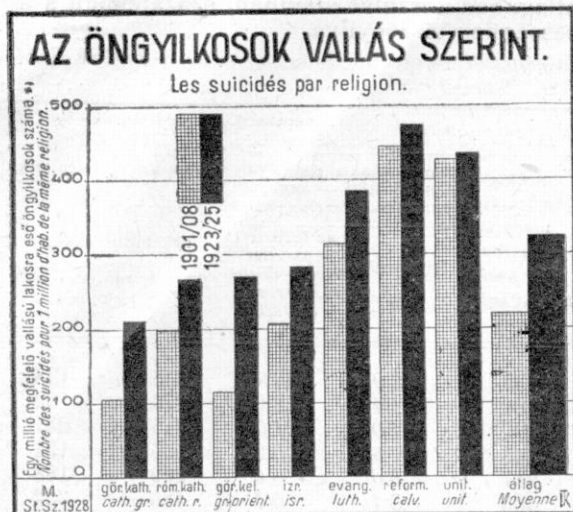
öngyilkossági arányának alább ismertett nagyságviszonya, mely e korrekció után megfordul.) Az újabb 1923—25. évi adatokat hasonlóképpen csak a 6 éven felüli népességhez viszonyítva s az eredményeket az 1901—08. évi régi magyarországi, Kovács Alajos-féle, adatokkal egybevetve a 18. számú táblázat láttatja.

18. Az öngyilkosok vallás és nem szerint 1923—25. évek átlagában egy millió hat éven felüli lakosra számítva s a régi Magyarországra vonatkozó 1901—08. évi eredményekkel egybevetve.

Les suicides en Hongrie, suivant le culte et le sexe, en 1923—1925, calculés pour 1 million d'habitants de plus de 6 ans et comparés aux résultats de 1901—1908, relatifs à la Hongrie ancienne.

V a l l á s C u l t e s	Esett egy millió hat éven felüli lakosra öngyilkos Proportion pour 1 million d'hab. de plus de 6 ans des suicides					
	a férfiak du sexe masc.		a nők du sexe fem.		az egész népességben dans la popul. totale	
	k ö z ö t t					
	1901—08	1923—25	1901—08	1923—25	1901—08	1923—25
Róm. kath. — <i>Cath. r.</i>	304	390	96	154	199	267
Gör. kath. — <i>Cath. gr.</i>	154	314	49	114	102	212
Református — <i>Calviniste</i>	644	679	240	272	443	472
Ágost. hitv. evang. <i>Luthér.</i>	494	613	137	166	314	384
Görög keleti — <i>Gr.-orient.</i>	172	324	55	206	115	269
Unitárius — <i>Unitaire</i>	636	499	208	358	426	433
Izraelita — <i>Isr.</i>	329	421	90	156	208	283
Összesen — Total	334	471	108	181	220	321

¹⁾ L. Magyar Statisztikai Közlemények. Új sorozat 32. kötet 34. l.

Látható, hogy ezen korrigált adatokban is protestánsoké a maximum. Azonban — úgy 1923—25., mint 1901—08. szerint — a reformátusoké a szomorú elsőség, míg az előbbi, a teljes népességhez viszonyító, új eredményekben a reformátusokat megelőzték az unitáriusok. Az ágostai evangélikusok úgy a nyers, mint a korrigált, úgy a régi, mint a mai Magyarországra vonatkozó, adatokban mindig a harmadik helyen következnek. A minimum a korrigált országos adatokban is a görög katolikusoké, aztán jönnek a római katolikusok, görög keletiek s az izraeliták. Az egyéb rovat változó adatokkal bir. Az öngyilkosok között mindig több az „egyéb és ismeretlen“, mint a népszámlálásnál s ezért gyakran igen magas helytelen számokat is ad az egyéb felekezetekre vonatkozó népességhez viszonyító számítás. Egymásnak meg nem felelő néptömegek hibás viszonyítása miatt magasak Melly erre vonatkozó számai¹⁾ s nem bizonyos egyéb felekezetek és felekezeteken kívüliek rendkívül magas öngyilkosai miatt, mint azt az egyik újság tévesen magyarázza.²⁾

A világháború előtt való időkhöz képest való változást illetőleg megállapítható, hogy a legmagasabb aránnyal szereplő protestáns felekezetek öngyilkossági aránya újabban alig romlott tovább s inkább az egykor is, most is minimumot képviselő s a közepén álló felekezetek aránya növekedett. Bár a változás — mint fentebb említettük — nem

volt olymértvű, hogy az egyes felekezetek nagyságrendjét megváltoztatta volna, mégis jellegzetes különbség van a felekezetek között a romlás mérvé tekintetében is. Amíg ugyanis 1901—08-ban a 6 éven felüli népességhez viszonyítva az országos arány 220 és 1923—25-ig 321-re, vagyis 46%-kal, romlik, a reformátusoké 443-ról csupán 472-re vagyis csak 7%, az unitáriusoké 426-ról 433-ra, csupán 2%-kal, az evangélikusoké pedig 314-ről 384-re, szintén csak 22%-kal rosszabbodott. Ezzel szemben a minimumot képviselő görög katolikusok egykori arányuk 108%-ával (102-ről 212-re), a görögkeletiek pedig annak 134%-ával (115-ről 269-re) gyarapodtak. A katolikusok gyarapodása 34%, az izraelitáké pedig 36%.

Nemek szerint hasonló sorrendet találunk a felekezetek között, mint általában. A férfiaknál s a nőknél is egyaránt ugyanazon felekezetek mutatják a legkedvezőbb s a legnagyobb öngyilkossági arányszámokat. Nem szerint való megoszlásban a most ismertett újabb hazai eredmények ugyanazon 1923/25. évi átlaga a 17., ugyanaz a régi Kovács Alajos-féle 1901—08. évi eredményekkel egybevetve, s csak a 6 éven felüli népességhez viszonyítva, pedig a már szintén említett utóbbi (18. sz.) táblázatban látható.

Szembetűnő, hogy minden vallásnál kedvezőbb a nők helyzete, megfelelően a nők általában kedvezőbb öngyilkossági arányainak. Látható (a 17. táblán) másrészt, hogy a vallások sorrendje nemek szerint tényleg alig változik. A férfiaknál a maximumot jelentő reformátusok mégis megelőzik az unitáriusokat; míg a nőknél a legnagyobb aránnyal az unitáriusok szerepelnek s így a reformátusoknál kedvezőtlenebb arányt mutatnak. A minimum mindkét felekezetnél a görög katolikusoknál van s a közbeeső többi felekezetek sorrendje is azonos az általános sorrenddel.

A 6 éven felüli népességhez való viszonyításnál, a korrigált adatokban (I. a 18. sz. táblázatot) egészen hasonlóan az összes népességhez viszonyító adatokhoz a férfiaknál a reformátusok (679), a nőknél az unitáriusok (358) adata maximum. Minimum marad mindkét nemnél a görög katolikus felekezet. A világháború előtt való viszonyokhoz képest való rosszabbodás minden felekezetnél nagyobb arányú a nőknél (átlag 67%), mint a férfiaknál (40%), bár a nők ma is lényegesen kisebb arányt mutatnak (millió 6 éven felüli lakosra 181 ön-

¹⁾ L. Melly József: Az öngyilkosságok Budapesten és az európai nagy városokban. (Budapest 1928.) 42. l.

²⁾ L. Nemzeti Újság X. évf. 178. sz. (aug. 7-én) I. I. Szabó József: Az öngyilkosok városa. 2. l.

gyilkost), mint a férfiak (u. u. 471). Jelélül annak, hogy azok a körülmények, amelyek a nők arányát az öngyilkosok között újabban mindinkább emelik (a kereső nők számának növekedése, a túlzott női emancipáció terjedése, özvegyek, elváltak arányának gyarapodása stb.), a felekezetek között elég egyenletesen oszlanak meg. Mindkét nemnél látható azonban, hogy éppen a legmagasabb arányt képviselő protestáns felekezetek aránya a multhoz képest már csak kevésbé romlott s hogy a rosszabbodás arányában az eddig legjobb helyzetben lévő felekezetek járnak elől. A romlásban a maximum a görög keleti nőknél van: 275% (55-ről 206-ra), utánuk jönnek a görög katolikus nők 133%-kal. Legkevesbé a református férfiak aránya romlott (5%-kal), az unitárius férfiak öngyilkossági aránya pedig még javult is.

Érdekes a különböző vallású öngyilkosokat korukkal is egybevetni. Már Kovács Alajos megállapította, hogy a korcsoportok fentebb (az I. részben) ismertetett öngyilkossági nagyságrendje az egyes felekezeteknél is hasonló s a legkedvezőtlenebb öngyilkossági aránnyal szereplő felekezeteknél, a református és unitárius férfiaknál a legidősebb korcsoporton jelentkezik a maximum. Másrésről hasonlóképen már az ő dolgozatából kitűnik, hogy a gyermekek öngyilkossági eseteiben is u. a. a szabályszerűség mutatkozik, mint a felnőtteknél, a gyermekeknél is a reformátusok s unitáriusok jelentik a maximumot. Jelen feldolgozásunk a kis- és nagykorúakat részle-

tezte vallás szerint, erre vonatkozólag hazánkban ezek az 1923/25. évi átlagok a 19. számú tábla szerint alakulnak.

Látható, hogy maximum a református nagykorúaké, millió nagykorú reformátusra 627 öngyilkossággal. Utánuk sorakoznak az unitáriusok 581 esettel. Minimum a görög katolikus kiskorúaké, millió kiskorú görög katolikusra csupán 110 öngyilkossági esettel. Igen alacsony még az izraelita kiskorúak aránya is (115). A kis- és nagykorúak között az öngyilkossági arány magassága tekintetében a legnagyobb különbség az unitáriusoknál van, 380%, ami az átlagos 186%-ot lényegesen felülmúlja. A többi protestáns felekezeteknél is hasonlóan magas a különbség. A reformátusoknál is több mint háromszor akkora a felnőttek, mint a kiskorúak aránya. (Pontosan 210%-os különbség van.) Legkisebb a különbség a görög katolikusoknál, ahol a 24 éven felüliek öngyilkossági aránya a 24 éven aluliak arányánál annak csupán 147%-ával nagyobb.

A kor szerint való megoszlást a nemmel is kombinálva, hazánkban a következő országos eredményekhez jutunk (l. a 20. sz. táblázatot). A férfiak között a protestáns nagykorúak mutatnak fel legtöbb öngyilkost (955-öt a reformátusoknál millió ref. nagykorú férfira). A minimum persze a nőknél van, a gör. kath. kiskorúak körében mindössze 57 ily öngyilkos esett millió kiskorú gör. kath. nőre. A kis- és nagykorúak között lévő különbség nagyobb a férfiaknál (231%-os), mint a nőknél (csupán 97%).

19. A kis és nagykorú (24 éven aluli és felüli) öngyilkosok száma vallás szerint 1923—25. évek átlagában.

Les suicides en Hongrie, par mineurs et majeurs (au-dessous de 24 ans et au-dessus), suivant le culte, moyenne de 1923—25.

Vallás — Cultes	Öngyilkosok — Suicides						A népesség Population	
	moins de	plus de	moins de	plus de	moins de	plus de	moins de	plus de
	24 éven — ans							
	alul	felül	alul	felül	alul	felül	alul	felül
sz. — nombre		%		millió lakosra pour 1 million d'hab.		‰		
Római katolikus — Cath. r.	356	906	59.4	50.7	134	346	65.7	62.1
Görög katolikus — Cath. gr.	10	24	1.7	1.3	110	272	2.3	2.1
Református — Calviniste	163	576	27.2	32.3	202	627	20.1	21.7
Ágostai hitvallású evangélikus — Luthér.	39	140	6.5	7.8	160	517	6.0	6.4
Görög keleti — Gr. orient.	3	10	0.5	0.6	129	340	0.6	0.7
Unitárius — Unitaire	1	2	0.1	0.1	121	581	0.1	0.1
Izraelita — Isr.	24	105	4.0	5.9	115	373	5.1	6.7
Egyéb — Autres	3	23	0.6	1.3	—	—	0.1	0.2
Összesen — Total:	599	1.786	100.0	100.0	148	423	100.0	100.0

20. A kis- és nagykorú öngyilkosok vallás szerint való megoszlása nem szerint részletezve 1923—25 évek átlagában s a népességgel egybevetve.

Les suicidés (mineurs et majeurs) en Hongrie, d'après le culte et le sexe, par rapport à la moyenne de 1923—1925 et à la population.

Vallás Cultes	Öngyilkosok — Suicidés								Népesség — Population			
	moins de		plus de		moins de		plus de		moins de		plus de	
	24 év en — a n s											
	alul	felül	alul	felül	alul	felül	alul	felül	alul	felül	alul	felül
	A férfiaknál — hommes				A nőknél — femmes				a férfiaknál hommes		a nőknél femmes	
millió lakosra proport. pour 1 million d'hab.		%		millió lakosra proport. pour 1 million d'hab.		%		%		%		
Róm. kath. — Cath. r.	169	538	58·6	50·4	100	176	60·8	51·8	65·6	61·3	65·9	62·8
Gör. kath. — Cath. gr.	162	400	2·0	1·3	57	150	1·2	1·4	2·3	2·1	2·3	2·0
Reform. — Calvin.	238	955	25·5	32·3	165	319	30·3	31·9	20·2	22·2	19·9	21·3
Ág. hitv. ev. — Luthér.	245	839	7·8	8·4	76	215	4·2	6·4	6·0	6·5	6·0	6·4
Gör. kel. — Gr.-or. . .	107	445	0·4	0·5	152	220	0·8	0·6	0·6	0·8	0·5	0·6
Unitárius — Unit. . .	224	619	0·1	0·1	—	538	—	0·2	0·1	0·1	0·1	0·1
Izraelita — Isr. . .	188	541	5·0	5·6	45	218	2·1	6·8	5·1	6·8	5·2	6·6
Egyéb — Autres . .	—	—	0·6	1·4	—	—	0·6	0·9	0·1	0·2	0·1	0·2
Összesen — Total	189	625	100·0	100·0	109	214	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0	100·0

Maximum a különbségben a protestáns férfiaknál (300%-on felül), minimum a görög keleti nőknél van (68%-kal). A görög keleti nagykorú férfiak millió lakosra eső aránya (445), távolról sem éri el a református nagykorú férfiakét (955), de a kiskorúakkal szemben az 1923/25. évi adatok szerint amazokénál kissé nagyobb arányú különbséget mutat (316%-ost 301%-kal szemben).

Az egyes felekezeteket városi és vidéki lakosokra bontva szembetűnő, hogy a protestáns (különösen református és unitárius) városi lakosság mutatja rendszerint a legmagasabb, a görög katolikus vidéki népesség pedig a legalacsonyabb öngyilkossági arányokat (l. a 21. sz. táblázatot). A görög katolikus városi lakosság csekély számánál fogva igen eltérő adatokat ad, innen van, hogy 1923—25. átlagában a legnagyobb adattal szerepel. Budapesten az országos adathoz hasonlóan szintén rendszerint a protestánsok (a reformátusok) tűnnek ki a legmagasabb aránnyal. Minimum itt az izraeliták és róm. katolikusok aránya. A görög katolikusoké azonban nem oly alacsony, mint az országos eredményben, bár igen nagy szélsőségek között váltakozik. Kár, hogy Melly¹⁾ a fővárosi öngyilkosok vallására vonatkozólag csak évenként közli az adatokat és nem számít átlagokat, mert az egyes évi eredmények egymástól, külö-

21. Az öngyilkosok város és vidék között való megoszlása vallásukkal kombinálva 1923—25. évek átlagában.

Répartition des suicidés en Hongrie entre les comitats et les villes municipales, suivant le culte, moyennes de 1923—1925.

Az öngyilkos vallása Culte des suicidés	A vármegyei Comitats :		A tj. városi Villes municip. :	
	öngyilkosok — suicidés			
	abszolút száma nombre abs.	millió lakosra eső aránya proportion pour 1 million d'hab.	abszolút száma nombre abs.	millió lakosra eső aránya proportion pour 1 million d'hab.
Róm. kath. — Cath. r.	828	192	434	455
Gör. kath. — Cath. gr.	22	136	12	658
Református — Calvin.	581	396	158	606
Ágost. hitv. evang. Luthér.	137	312	42	571
Gör. keleti — Gr.-orient	11	239	2	296
Unitárius — Unitaire	2	470	1	354
Izraelita — Isr. . . .	37	175	92	335
Egyéb — Autres . .	15	—	11	—
Összesen — Total	1.633	245	752	472

nösen kisebb városi anyagon az átlag egyik oldaláról annak másik oldalára is áthaladó eltéréseket mutatnak. Az egyes évi eredményekből így nem lehet a fővárosi anyagon kellőképpen megítélni a vallások nagvságrendjét. Így az éves eredményekben Mellynél csak elmosva jelentkezik szabály, t. i., hogy a protestánsok a fővárosban is túlnyomóan az átlagnál magasabb, a katolikusok, különösen a görög felekezetek, de az izraeliták is, annál alacsonyabb öngyilkos-

¹⁾ Melly József: Az öngyilkosságok Budapesten és az európai nagy városokban. Budapest 1928. 42. l.

sági gyakoriságot mutatnak. *Melly*-nél pl. előfordulnak évek, ahol a fővárosi görög katolikusok aránya (pl. 1923-ban millió lakosra 992) az azon évi átlagot (446) lényegesen felülmúlja, máshol e vallás (1917-ben csak 106) s minimum az az évi adatok sorában is; s vannak nála évek (pl. 1925), ahol evangélikusok aránya (344) az az évi átlagnál (569) lényegesen kisebb. Több éves átlagoknál az egyes évek eltérései kiegyenlítődnek, s „a nagy számok törvényének” jobb érvényesülése várható.

*Az öngyilkossági arány fajok, nemzetek és nemzetiségek szerint való alakulását illetőleg rég ismeretes, hogy a német fajnál s magyarnál van a maximum.*¹⁾ A legkedvezőbb a latin népek aránya, utánuk jönnek a szlávok. Középhegyen a kelta-románok, franciák, stb. állanak. Fél századdal ezelőtt *Morselli* szerint a németeknél egymillió lakosra 150—165 öngyilkos esett. A latinoknál a minimum 27—30, a szlávok aránya utánuk 30—40 volt. A középhegyen álló franciák aránya 116—120 volt akkor, millió lakosra. Ma az arányok minden fajnál, minden nemzetnél nagyobbak, de egymáshoz való nagyságviszonyuk megegyezik a fél századdal ezelőtt megállapítottal. Burkoltan kitűnik ez az országok nemzetközi összehasonlításából is (I. I. közl., 2. tábla), különösen, ha ismeretes előttünk az egyes országok népességének nemzetiség szerint való megoszlása, erre mutatnak azonban hazai anyanyelv szerint részletezett adataink is.

Hazai nemzetiségeink közül régóta a magyaroké a szomorú elsőség. Talán magas műveltségük, avagy nagy arányban városlakó voltuk magyarázza ezt, de mindez nem elég. Ott van a zsidók példája, városlakók, magas műveltségűek és mégis kevés köztük az öngyilkos. *Közvetlen a magyarok után sorakozik a német. Minimum a ruthén s a horvát.* A nemzetiségek öngyilkossági arányaira vonatkozólag legújabbban csak az 1925. év anyagát lehetett feldolgozni (I. a 22. és 23. sz. táblát), mert az öngyilkosok nemzetiség szerint való megoszlására vonatkozó régebbi fővárosi eredmények nem állnak rendelkezésünkre. Az ország mai egységes magyarsága mellett egyébként nálunk a nemzetiségek szerint való feldolgozás sokat veszített régi jelentőségéből (I. a 23. sz.

22. Az öngyilkosok nemzetiségük szerint 1925-ben nemükkel is kombinálva és millió 6 éven felüli lakosra számítva.

Les suicides en Hongrie, par nationalité, 1925. Nombres, par sexe, pour 1 million d'habitants de plus de 6 ans.

Az öngyilkos nemzetisége vagy anyanyelve — Nationalité ou langue maternelle des suicidés	Esett millió 6 éven felüli lakosra öngyilkos — Sur 1 million d'hab. de plus de 6 ans					
	a férfiak suicidés		a nők suicidés		az egész népességben dans la popul. totale	
	k ö z ö t t					
	1901—1908	1925	1901—1908	1925	1901—1908	1925
Magyar — Hongroise	473	504	169	194	321	341
Német — Allemande	375	309	92	49	228	169
Tót — Slovaque ..	204	244	46	28	121	127
Oláh — Roumaine	154	174	47	90	101	133
Ruthén — Ruthène	73	—	18	—	45	—
Horvát — Croate ..	131	119	38	—	84	57
Szerb — Serbe ...	181	450	64	251	124	356
Egyéb — Autres ..	265	518	66	142	170	339
Össz. — Total	334	484	108	179	220	326

táblát). Különösen a ruthénekre s a horvátokra vonatkozik ez, azokra, akik a mai Magyarországon igen kevés egyénnel szerepelnek s a rájuk vonatkozó népmozgalmi viszonyszámok ezért nagyon változók s csekély jelentőséggel bírnak.

A legújabb adatokat a régi Magyarországra vonatkozó 1901—08. évi *Kovács* Alajos-féle eredményekkel kívánva egybevetni, a 6 éven felül lévő népességhez viszonyító (22. sz. táblán lévő) új eredményeket kell szemügyre vennünk, mivel a különböző nemzetiségek eltérő termékenységének zavaró befolyásától, állandóan különböző magas születési arányszámuktól, *Kovács* ezen adatokat is mentesíteni akarta, mint az egyes vallásfelekezetek öngyilkossági adatait. Az ő régi adatai is csak a 6 éven felül lévő népességhez viszonyítanak. Az öngyilkosságra nem képes és az egyes nemzetiségeknél különböző arányú gyermekréteg leszámításával nyert korrigált adatok szerint (I. a 22. táblát) a magyarság 1925. évi, millió 6 éven felüli magyarrá 341 öngyilkost jelentő adata maximum, ha a mindössze 6 öngyilkost jelentő és nyilván esetlegesen kissé magasabb (356) szerb aránytól eltekintünk. A szerbek aránya egyébként is a magyarnál sokkal alacsonyabb szokott lenni. A magyarokra vonatkozó ez az új adat csak 6%-kal magasabb a magyarság 1901—08. évi 321-es arányánál. Tekintve, hogy az országos arány 48 százalékos növekedést mutat (1901—08. és 1925. között) nyilvánvaló,

¹⁾ Az emberfajok közül *Bernát* szerint a sárgák a fehéreknél magasabb, a feketék alacsonyabb öngyilkossági aránnyal bírnak. (L. *Bernát* István: „Elválok és öngyilkosok”. Budapest 1927. 23. I. Magyar Statisztikai Társaság kiadványai 2. szám.)

23. Néességünk és öngyilkosaink megoszlása nemzetiség szerint a régi s a mai Magyarországon.
Répartition par nationalité de la population et des suicides, Hongrie ancienne et Hongrie actuelle.

Nemzetiség vagy anyanyelv <i>Nationalité ou langue maternelle</i>	Nationalités				Az öngyilkosok — <i>Suicides</i>			
	de la Hongrie ancienne		de la Hongrie actuelle		millió — <i>pour</i>			
	A régi		A mai		megosz- lása répartit- tion %	férfi — <i>1 mil- lion d'hom.</i>	nő — <i>1 mil- lion de femm.</i>	összes — <i>la popul. totale</i>
	Magyarország nemzetiségei							
	1910		1920		lakosra eső száma — <i>nombre</i>			
absz. szám <i>nombre abs.</i>	o/o	absz. szám <i>nombre abs.</i>	o/o	1 9 2 5 - b e n				
Magyar — <i>Hongroise</i> ..	9,944.627	54.5	7,147.053	89.6	94.4	451	175	309
Német — <i>Allemande</i> ..	1,903.357	10.4	551.211	6.9	3.7	280	46	155
Tót — <i>Slovaque</i> ..	1,946.357	10.7	141.882	1.8	0.7	219	25	115
Oláh — <i>Roumaine</i> ..	2,948.186	16.1	23.760	0.3	0.1	159	82	121
Ruthén — <i>Ruthène</i> ..	464.270	2.5	1.500	0.0	—	—	—	—
Horvát — <i>Croate</i> ..	194.808	1.1	36.858	0.5	0.1	107	—	52
Szerb — <i>Serbe</i> ..	461.516	2.5	17.131	0.2	0.2	425	236	336
Egyéb — <i>Autres</i> ..	401.412	2.2	60.748	0.7	0.8	484	132	316
Össz. — Total ..	18,264.533	100.0	7,980.143	100.0	100.0	433	162	294

hogy a magyarság helyzete ma az öngyilkosság szempontjából a többi nemzetiségekhez képest mégis kissé kedvezőbb, mint volt a világháború előtt. Így némiképp enyhült ez a nemzeti szempontból rendkívül aggasztó tünet, mely szomorú világot vet a magyarságnak az életet kevésbé megbecsülő voltára, gyenge akaraterejére, ami a két legmagyarabb felekezetenél, a reformátusnál s az unitáriusnál érte el tetőfokát. Az átlagos rosszabbodásnál erőteljesebben a nemzetiségeknél is éppen úgy, mint a vallásfelekezeteknél, éppen azok aránya romlott, amelyek egyébként alacsony öngyilkossági arányokkal szerepelnek, de amelyek alacsony műveltsége újabban sokat javult, a horvátoké, oláhoké, szerbeké stb. A németek 1925. évi 6 éven felüli népességhez viszonyított öngyilkossági aránya hazánkban kisebb az 1901/08. évi német átlagnál. Látható tehát, hogy Trianon után az adatok majd minden fajnál, illetve nemzetiségnél — bár eltérő mérvben —, de rendszerint nagyobbak, mint a XX. század elejéről származó régi hazai feldolgozásban, de egymáshoz való nagyságviszonyuk nem változott, sőt megegyezik még a félszázaddal ezelőtt megállapított legrégebb európai adatokkal is.

Nem szerint vizsgálva a nemzetiségeket (l. 22. és 23. sz. táblázatot), a magyar férfiaké a szomorú elsőség, millió magyar anyanyelvű férfira 451, millió magyar anyanyelvű férfira pedig 504 öngyilkossal. A szerb, a német s az egyéb sorakoznak utána. A német férfiak öngyilkossága állandóan magas szokott lenni, a szerbeké magas 1925. évi aránya azonban

inkább csak csekély számukkal magyarázható esetlegesség következménye. A minimum a ruthén, horvát és tót nőknél van. A két nem közti, a nők javára ismeretes, különbség a csekélyebb műveltségű (írni-olvasni tudót kisebb arányban jelentő) nemzetiségeknél, pl. tótnál sokkal nagyobb (9-szeres 28 és 244), mint a magas műveltségű magyarnál és a németnél.

Foglalkozás szerint sokkal nagyobb eltérések vannak az öngyilkosságok gyakoriságában, mint vallás vagy nemzetiség szerint. Régi ismeretes, hogy a katonák s a cselédek körében különösen gyakori az öngyilkosság s hogy egyfelől az iparosmunkás-elem, az üzemek tisztviselői, másfelől az értelmiség az, melynek sorait az öngyilkosság az átlagosnál még szintén jobban pusztítja. Nemzetközileg elismert tétel ez és más országok öngyilkosainak foglalkozás szerint való megoszlásában is hasonló szabályszerűség látható (l. *Massaryk, Mayr, Morselli, Földes* stb. vonatkozó munkáit). A mai Magyarországon pedig foglalkozás szerint éppen az iparforgalmi, a közszolgálati s a szabadfoglalkozású népesség képviselője duzzadt meg a régihez képest, vagyis foglalkozás szerint is azon néprétegeké, amelyeknél már korábban is szembetűnő hajlandóság mutatkozott az öngyilkosságra. Részen innen van — mint már fentebb említettük — a mai országos öngyilkossági arány gyarapodása is. Ilyképen igen érdekes a mai s húsz év előtti (1901—08. évi öngyilkossági arányszámokat foglalkozás szerint való részletezésükben egybevetni, hogy vajjon nem változott-e azóta az egyes fog-

lalkozási főcsoportok öngyilkossági gyakorisága? Megvan-e még az egyes foglalkozások öngyilkossági hajlamában az akkor jelentkezett különbség? Ma is ugyanakkora-e? Mi írható ma a népesség foglalkozás szerint való összetételének s mi az egyes foglalkozások öngyilkossági gyakorisága megváltozásának rovására? Aztán tovább, hogy oszlanak meg az egyes foglalkozási ágak öngyilkosai keresők és eltartottak, nemek, korcsoportok, stb. szerint. Az egyes foglalkozási főcsoportok szerint részletezett, a mai Magyarországra vonatkozó adatokat, az 1901—08. évi, a régi Magyarországgal egybevetve a 24. számú tábla mutatja.

Látható, hogy a hozzánk közelebb eső évek (pl. 1926) öngyilkosai az egyes foglalkozási ágak között való megoszlásukban a régi békés időszakhoz (1901—08-hoz) sokkal inkább hasonló megoszlást mutatnak, mint a nagy háború befejezését közvetlen követő évek, pl. 1919, amikor pl. a véderő öngyilkossági aránya még igen alacsony. Az új békés időszakot (például az 1926. évet) hasonlítva össze a régi békéssel, látható, hogy

a foglalkozások nagyságrendje majdnem ugyanaz, csakhogy a legtöbb foglalkozási ágban kissé magasabb az öngyilkosságra való hajlam, mint egykor. Ez megfelel annak, hogy az 1926. évi országos átlag is 304 (millió lakosra), míg az 1901—08. évi csak 185 volt. A foglalkozások között legmagasabb öngyilkossági gyakorisággal szereplő, a véderő 1.043 öngyilkost mutat 1926-ban millió lakosra, míg 1901—08. szerint csak 1.032-öt, a cselédek 860-at az egykori 501-gyel szemben, a napszámosok pedig 817-et. Régóta ismeretes szabályszerűségek látszanak tehát ismét, hogy a katonáké és a cselédeké a szomorú elsőség! Az intelligensebb, városiasabb foglalkozások közül a legújabb, 1926. évi adatokban a közszolgálat és szabad foglalkozások 426-tal szerepelnek. Az átlagon felül van ma is a kereskedelem (398) és az ipar öngyilkosainak (333) aránya is. Öngyilkosság előfordulása mindenkor az állandó életveszélyben élő bányászoknál volt a legkritkább. A hazai statisztika, mely a bányászatot és kohászatot együtt mutatja ki, e foglalkozási főcsoportra 1926-ban 154-et

24. Az öngyilkosok foglalkozás szerint 1919-től 1926-ig az 1901—08. évi régi magyarországi adatokkal egybevetve.

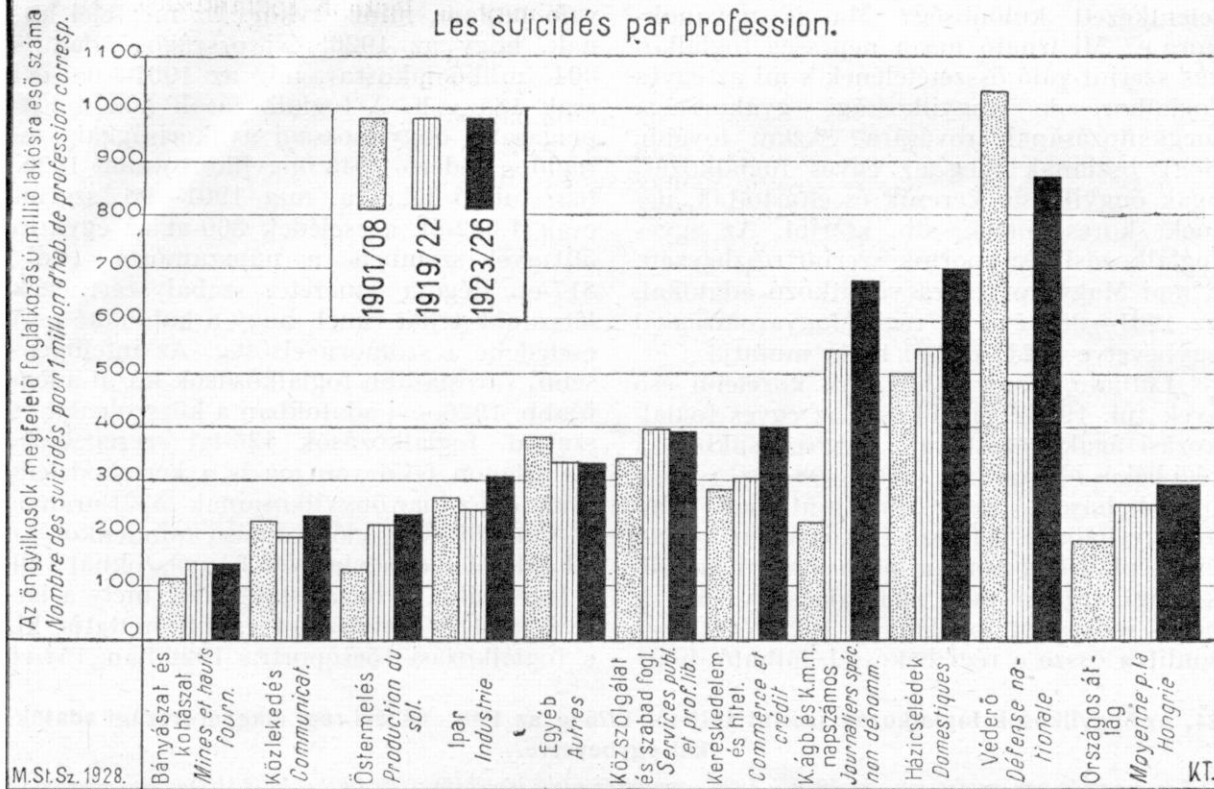
Les suicidés par profession, de 1919 à 1926, comparés avec les chiffres de 1901—1908 (Hongrie ancienne).

Foglalkozási főcsoport <i>Groupes de professions</i>	Esett millió lakosra öngyilkos <i>Proportion des suicidés pour 1 million d'habitants</i>											
	a régi Hongrie ancienne	a mai — Hongrie actuelle										
		Magyarországon az										
		az 1901—08. évi átlag sze- rint — moyenne de 1901—1908	1919. ¹⁾	1920. ¹⁾	1921.	1922.	1923.	1924.	1925.	1926.	1919— 22	1923— 26
	é v b e n										évi átlag szerint <i>moyenne des périodes ci-dessus</i>	
I. Őstermelés — <i>Production du sol</i>	129	211	194	226	230	248	232	224	237	215	235	
II. Bányászat, ipar és forgalom: — <i>Mines, industrie et trafic:</i>												
a) Bányászat és koh. — <i>Mines et hauts fourneaux</i>	114	178	111	85	170	112	130	165	154	141	141	
b) Ipar — <i>Industrie</i>	268	215	222	262	266	299	177	315	333	241	306	
c) Kereskedelem és hitel — <i>Commerce et crédit</i>	281	250	286	365	315	329	384	486	398	301	400	
d) Közlekedés — <i>Communication</i>	219	159	211	216	191	229	246	269	182	194	231	
II. Összesen — <i>Total</i>	258	212	223	266	259	285	284	330	314	240	304	
III. Közszolgáltatás és szabad foglalkozások — <i>Services publ. et professions lib.</i>	340	397	430	380	376	359	385	392	426	396	391	
IV. Véderő — <i>Défense nationale</i>	1.032	298	513	383	735	736	800	908	1.043	483	873	
V. Különböző ágbeli és k. m. n. napszámosok <i>Journaliers spéc. non dénomm.</i>	218	572	507	531	576	530	576	777	817	546	676	
VI. Házi cselédek — <i>Domestiques</i>	501	435	574	516	662	706	557	667	860	547	698	
VII. Egyéb és ismeretlen — <i>Autres et inconn.</i>	374	404	316	286	327	416	351	281	280	333	332	
Általában — <i>Total</i>	185	239	236	260	271	293	280	294	304	252	293	

¹⁾ 1919, 1920 az akkor magyar közigazgatás alatt állott területre vonatkozó adat, mely az elszakított nyugatmagyarországi résszel nagyobb a trianoni területnél. — *Pour 1911 et 1920, chiffres du territoire hongrois d'alors, lequel, comprenant la partie occidentale annexée depuis à l'Autriche, était supérieur au territoire laissé à la Hongrie par le traité de Trianon.*

AZ ÖNGYILKOSOK FOGLALKOZÁS SZERINT.

Les suicidés par profession.

jelent millió lakosra, az 1901—08. évi 114-gyel szemben. Trianon után, 1921-ben, a bányászok között is legkevesebb az öngyilkos, millió bányászra ekkor csak 85 öngyilkos esett. A bányászok állandóan igen alacsony öngyilkossági arányszámát csakis életmódjukkal, foglalkozásukkal, az állandó életveszélyben éléssel s a veszedelmektől, szerencsétlenségtől, haláltól való folytonos félelemmel tudjuk magyarázni, mely az öngyilkosságra való hangulattal éppen ellentétes lelkiállapotot nevel. Az állandó életveszély közé való kerülés a bányászokhoz hasonlóan más magas öngyilkossági hajlammal bíró foglalkozási ágakban is képes leszállítani az öngyilkosság gyakoriságának arányszámát: pl. erre a véderőnél a világháború. Innen magyarázható, hogy közvetlen a háború után, 1919-ben, csak 298 s még 1921-ben is csak 383-as, a véderő millió katonára eső öngyilkossági aránya. Innen lassan emelkedik évről évre öngyilkossági arányuk, párvonalosan a békekötésben engedélyezett zsoldos magyar hadsereg kifejlesztésével s a békés állapot helyreállításával. De csak 1926-ban ér arra a színvonalra (1043), amelyen 1901—08-ban a megelőző

békés időszakban már állott (1.032). A mezői gazdálkodásnak élők, az östermelő osztály körében az öngyilkosságok sohasem fordultak nagyon gyakran elő s a mezőgazdasággal foglalkozók az öngyilkosságok gyakorisága tekintetében a bányászat után rendszerint a második helyen állanak. Legutolsó (1926. évi) arányuk, millió östermelőre 237 öngyilkos, szintén kisebb, mint az ez évi országos átlag (304), de már közel kétszer akkora, mint az östermelő osztály 1901—08. évi régi békés 129-es arányszáma. Szomorú jele ez annak, hogy az egyszerű falusi nép körében is terjed a szabad gondolkodás, a vallástalanság, az élet meg nem becslése, az életuntág.

A foglalkozás szerint való megoszlást vizsgáló népmozgalmi statisztikában mindig igen fontos a korral való kombinatív feldolgozás, mert az egyes foglalkozások között való különbségeket sokszor megmagyarázza az abban dolgozók kor szerint eltérő tagozódása. Az egyik foglalkozási ághoz fiatalok, a másikhoz öregek tartoznak s így egyébként egyenlő körülmények között nem is foglalkozásukból folyó eltérő életviszonyaik miatt különbségeket mutathat-

25. Az öngyilkosok foglalkozása korukkal egybevetve 1920—21. és 1925—26. évek átlagában (keresők és eltartottak együtt).

Les suicidés (des populations active et inactive), par âge et profession, moyennes de 1920—1921 et de 1925—1926.

Foglalkozási főcsoport Groupes de professions	Az öngyilkosok közül — Suicidés																	
	14 éven aluli — moins de 14 ans	15—19			20—39		40—59		60 éves s azon feletti — 60 ans et au-dessus	ismeretlen korú âge inconn.	összesen total	14 éven aluli — moins de 14 ans	15—19			60 éves s azon feletti — 60 ans et au-dessus	ismeretlen korú âge inconn.	összesen total
		éves — ans			éves — ans			éves — ans										
	1920—21											1925—26						
évek átlagában — moyennes des années ci-dessus																		
a) abszolút számban — nombres absolus																		
I. Östermelés. — <i>Proact. du sol</i> ...	21	73.5	246	226	382	1	949.5	21	87.5	278.5	260.5	427	0.5	1.075				
II. Bányászat, ipar és forgalom — <i>Mines, industrie et trafic</i> :																		
a) Bányászat és kohászat — <i>Mines et h. fourneaux</i> ...	—	1	7	2	1.5	—	11.5	0.5	0.5	7	4.5	5	—	17.5				
b) Ipar — <i>Industrie</i> ...	3.5	46	157.5	96	78.5	—	381.5	8	60	210	157.5	90	—	525.5				
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i> ...	2	18	60	36.5	12	—	128.5	1.5	8.5	83	64	28.5	—	185.5				
d) Közlekedés — <i>Voies de communication</i> ...	1.5	5.5	30.5	25.5	13	—	76	1	5	29.5	32.5	14.5	—	82.5				
II. Összesen — <i>Total</i> ...	7	70.5	255	160	105	—	597.5	11	74	329.5	258.5	138	—	811				
III. Közszolgálat és szabadfoglalk. — <i>Services publ. et prof. lib.</i> ...	2.5	7	84.5	37	22.5	—	153.5	1	11	88.5	41.5	17.5	—	159.5				
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i> ...	1	3.5	43	7	2	0.5	57	0.5	16	104.5	5	1.5	—	127.5				
V. Különb. ágbeli és k. m. n. nap- számosok — <i>Journaliers sp. non dénom.</i> ...	—	2.5	14.5	14	20.5	—	51.5	0.5	4	33.5	22	21.5	—	81.5				
VI. Házi cselédek — <i>Domestiques</i> ...	1.5	28	56	9	3	—	97.5	1.5	48	79.5	4.5	6.5	0.5	140.5				
VII. Egyéb és ismeretlen — <i>Autres et inconn.</i> ...	2.5	14.5	37.5	19.5	32.5	3.5	110	1	5	40.5	27	31	1	105.5				
Összesen — Total ...	35.5	199.5	736.5	472.5	567.5	5	2016.5	36.5	245.5	954.5	619	643	2	2500.5				
b) az egyes foglalkozási főcsoportok összes öngyilkosainak százalékában — en % de tous les suicidés des différents groupes de professions																		
I. Östermelés — <i>Product. du sol</i> ...	2.2	7.8	25.9	23.8	40.2	0.1	100.0	2.0	8.1	25.9	24.2	39.7	0.1	100.0				
II. Bányászat, ipar és forgalom — <i>Mines, industrie et trafic</i> :																		
a) Bányászat és kohászat — <i>Mines et h. fourneaux</i> ...	—	8.7	60.9	17.4	13.0	—	100.0	2.8	2.9	40.0	25.7	28.6	—	100.0				
b) Ipar — <i>Industrie</i> ...	0.9	12.0	41.3	25.2	20.6	—	100.0	1.5	11.4	40.0	30.0	17.1	—	100.0				
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i> ...	1.6	14.0	46.7	28.4	9.3	—	100.0	0.8	4.6	44.7	34.5	15.4	—	100.0				
d) Közlekedés — <i>Voies de communication</i> ...	2.6	7.2	40.1	33.6	17.1	—	100.0	1.2	6.1	35.7	39.4	17.6	—	100.0				
II. Összesen — <i>Total</i> ...	1.2	11.8	42.7	26.8	17.5	—	100.0	1.4	9.1	40.6	31.9	17.0	—	100.0				
III. Közszolgálat és szabadfoglalk. — <i>Services publ. et prof. lib.</i> ...	1.6	4.6	55.0	24.1	14.7	—	100.0	0.6	6.9	55.5	26.0	11.0	—	100.0				
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i> ...	1.8	6.1	75.4	12.3	3.5	0.9	100.0	0.4	12.5	82.0	3.9	1.2	—	100.0				
V. Különb. ágbeli és k. m. n. nap- számosok — <i>Journaliers sp. non dénom.</i> ...	—	4.8	28.2	27.2	39.8	—	100.0	0.6	4.9	41.1	27.0	26.4	—	100.0				
VI. Házi cselédek — <i>Domestiques</i> ...	1.6	28.7	57.4	9.2	3.1	—	100.0	1.1	34.2	56.6	3.2	4.6	0.3	100.0				
VII. Egyéb és ismeretlen — <i>Autres et inconn.</i> ...	2.3	13.2	34.1	17.7	29.5	3.2	100.0	1.0	4.7	38.4	25.6	29.4	0.9	100.0				
Összesen — Total ...	1.8	9.9	36.5	23.4	28.1	0.3	100.0	1.5	9.8	38.2	24.7	25.7	0.1	100.0				
c) millió megfelelő korú és foglalkozású lakosra számítva — calculé pour 1 million d'habitants de même âge et profession																		
I. Östermelés — <i>Product. du sol</i> ...	14	153	209	260	843	—	213	14	174	226	286	899	—	230				
II. Bányászat, ipar és forgalom — <i>Mines, industrie et trafic</i> :																		
a) Bányászat és kohászat — <i>Mines et h. fourneaux</i> ...	—	108	196	137	456	—	110	12	51	187	294	1.450	—	160				
b) Ipar — <i>Industrie</i> ...	8	259	294	337	864	—	246	17	322	373	527	944	—	324				
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i> ...	20	437	415	440	405	—	321	14	197	547	736	917	—	442				
d) Közlekedés — <i>Voies de communication</i> ...	12	231	252	390	995	—	217	8	200	232	474	1.058	—	225				
II. Összesen — <i>Total</i> ...	10	280	304	357	767	—	249	14	280	375	550	962	—	322				
III. Közszolgálat és szabadfoglalk. — <i>Services publ. et prof. lib.</i> ...	27	250	567	462	968	—	412	10	374	566	495	718	—	409				
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i> ...	59	988	453	875	2.094	—	458	28	4.220	1.049	596	1.498	—	976				
V. Különb. ágbeli és k. m. n. nap- számosok — <i>Journaliers sp. non dénom.</i> ...	—	273	555	722	1.891	—	528	15	416	1.223	1.081	1.892	—	797				
VI. Házi cselédek — <i>Domestiques</i> ...	54	610	720	522	467	—	556	51	997	975	249	966	—	764				
VII. Egyéb és ismeretlen — <i>Autres et inconn.</i> ...	31	567	450	233	384	—	307	12	186	463	307	340	—	281				
Összesen — Total ...	15	236	301	310	793	—	253	14	277	372	387	857	—	298				

26. A népesség foglalkozása a korral egybevetve az 1920. évi népszámlálás szerint százalékokban.

Profession de la population par âge, suivant le recensement de 1920, %.

Foglalkozási főcsoport Groupes de professions	15 éven aluli Moins de 15 ans	15—19 20—39 40—59			60 éves s azonfelül 60 ans et au-dessus	Ismeretlen korú Hab. d'âge inconn.	Összesen Total
		é v e s — a n s					
a) az összes népesség — Sur la population totale							
I. Őstermelés — <i>Product. du sol</i>	33 0	10·8	26·5	19·5	10·2	0·0	100
a) Bányászat és koh. — <i>Mines et h. fourneaux</i>	39·5	8·9	34·3	14·0	3·1	0·2	100
b) Ipar — <i>Industrie</i>	29·6	11·5	34·6	18·4	5·9	0·0	100
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i>	25·4	10·3	36·1	20·7	7·4	0·1	100
d) Közlekedés — <i>Communicat.</i>	36·1	6·8	34·7	18·7	3·7	0·0	100
II. Összesen — <i>Total</i>	30·3	10·5	34·9	18·6	5·7	0·0	100
III. Közszolg. és szab. fogl. — <i>Services publ. et prof. lib.</i>	24·6	7·5	40·0	21·5	6·3	0·1	100
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i>	13·6	2·9	76·2	6·4	0·8	0·1	100
V. Különböző napsz. — <i>Journaliers spéc. non dénomm.</i>	32·7	9·4	26·8	19·9	11·1	0·1	100
VI. Házi cseléd — <i>Domestiques</i>	15·9	26·2	44·3	9·8	3·7	0·1	100
VII. Egyéb — <i>Autres</i>	22·3	7·1	23·3	23·4	23·6	0·3	100
Összesen — Total	30 6	10 6	30·7	19·1	9·0	0·0	100
b) csak a keresők — Seulement population active							
I. Őstermelés — <i>Product. du sol</i>	7·5	19·0	36·0	24·8	12·7	0·0	100
a) Bányászat és koh. — <i>Mines et h. fourneaux</i>	3·2	15·0	55·0	23·7	2·7	0·4	100
b) Ipar — <i>Industrie</i>	4·1	17·1	47·5	25·0	6·3	0·0	100
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i>	1·8	11·6	49·5	28·7	8·4	0·0	100
d) Közlekedés — <i>Communicat.</i>	0·5	5·9	55·1	34·7	3·8	0·0	100
II. Összesen — <i>Total</i>	3·2	14·8	49·0	26·7	6·3	0·0	100
III. Közszolg. és szab. fogl. — <i>Services publ. et prof. lib.</i>	0·2	4·7	56·6	31·5	6·9	0·1	100
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i>	—	1·2	92·0	6·6	0·1	0·1	100
V. Különböző napsz. — <i>Journaliers spéc. non dénomm.</i>	4·2	13·7	38·5	28·5	15·0	0·1	100
VI. Házi cseléd — <i>Domestiques</i>	9·7	28·8	47·8	10·0	3·6	0·1	100
VII. Egyéb — <i>Autres</i>	0·6	2·9	22·5	34·4	39·5	0·1	100
Összesen — Total	5·6	16·6	41·8	25·0	11·0	0·0	100
c) csak a férfi keresők — Seulement population mascul. active							
I. Őstermelés — <i>Product. du sol</i>	6·6	15·8	35·0	28·5	14·1	0·0	100
a) Bányászat és koh. — <i>Mines et h. fourneaux</i>	3·1	14·3	55·3	24·2	2·7	0·4	100
b) Ipar — <i>Industrie</i>	4·1	18·3	46·6	26·4	6·6	0·0	100
c) Keresk. és hitel — <i>Commerce et crédit</i>	2·0	10·5	48·9	30·4	8·2	0·0	100
d) Közlekedés — <i>Communicat.</i>	0·5	5·5	53·4	36·6	4·0	0·0	100
II. Összesen — <i>Total</i>	3·2	13·9	48·2	28·2	6·4	0·1	100
III. Közszolg. és szab. fogl. — <i>Services publ. et prof. lib.</i>	0·2	2·7	52·9	36·0	8·1	0·1	100
IV. Véderő — <i>Défense nation.</i>	0·0	1·2	92·0	6·6	0·1	0·1	100
V. Különböző napsz. — <i>Journaliers spéc. non dénomm.</i>	5·4	16·1	35·6	28·2	14·6	0·1	100
VI. Házi cseléd — <i>Domestiques</i>	8·8	15·6	42·7	24·5	8·4	0·0	100
VII. Egyéb — <i>Autres</i>	0·9	3·6	19·2	32·8	43·4	0·1	100
Összesen — Total	4·9	13·8	41·5	28·1	11·6	0·1	100

nak. Például a véderő tagjainak erőteljes kora magyarázza csekély összhalandóságukat, hasonlóképpen a cselédek közt is emiatt kevés a haláleset. Érdekes az öngyilkosság statisztikájában is az egyes foglalkozási főcsoportokhoz tartozókat koruk szerint részletezni. Ezt láttatja az 1920/21. és 1925/26. évek átlagában abszolút számban, százalékos megoszlásban s millió lakosra eső

arányszámában a 25. számú tábla, míg a népesség foglalkozási főcsoportjainak kor szerint való hasonló megoszlását az összehasonlíthatás kedvéért a 26. számú tábla részletezi.

Legérdekesebb tanulságai a foglalkozás és kor kombinatív feldolgozásának a következők: